

چستی فهم قرآن

از منظر هرمنوتیک

مؤلف:

علی صارمی

انتشارات کردستان

سنندج

سرشناسه	:	صارمی، علی، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	چهارم فہم قرآن از منظر ہرمونوتیک / تالیف علی صارمی.
مشخصات نشر	:	سنندج، انتشارات کردستان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاہری	:	۱۹۳ ص؛ ۵/۱۴×۲۱/۵ س ۴.
شابک	:	978-964-980-180-3
وضعیت فهرست نویسی	:	فہپا
یادداشت	:	کتابنامہ: ص. ۱۹۰ - ۱۹۳.
موضوع	:	قرآن -- تأویل
موضوع	:	تأویل
ردہ بندی کنگرہ	:	۱۳۹۲ / ۹/ ۲ ص / ۹۱/ BP
ردہ بندی دیویی	:	۱۷۱/۲۹۷
شمارہ کتابشناسی ملی	:	۳۲۷۴۳۴۵

تمام حقوق مادی و معنوی این کتاب محفوظ و مخصوص

انتشارات کردستان (سنندج) است

و هرگونه تجدید چاپ یا استفاده‌ی الکترونیکی و دیجیتالی از آن،
بدون اطلاع و اجازه‌ی ناشر، ممنوع و خلاف اصول شرعی و اخلاقی
و قابل پیگرد قانونی است.

انتشارات کردستان

Kurdistan Publication

سنندج، پاساژ عزتی، تلفن: ۰۸۷ ۳۳۱۶۵۲۸۲

چیستی فهم قرآن از منظر هرمنوتیک

✓ نام کتاب:	چیستی فهم قرآن از منظر هرمنوتیک
✓ مؤلف:	علی سامری
✓ نوبت چاپ:	اول: ۱۳۹۴
✓ تیراژ:	۱۰۰۰ جلد
✓ تعداد صفحه و قطع:	۲۷۲ صفحه‌ی رقعی
✓ ناشر:	انتشارات کردستان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۸۰-۱۸۰-۳

ISBN: 978 - 964 - 980 - 180 - 3

قیمت:

۱۰,۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	○ مقدمه
۱۳	○ چیسکی هرمنوتیک
۱۷	دوره‌ی قدیم هرمنوتیک
۱۸	دوره‌ی جدید هرمنوتیک
۲۰	هرمنوتیک کلاسیک:
۲۱	هرمنوتیک رمانتیک:
۲۳	هرمنوتیک فلسفی
۲۵	هرمنوتیک پسامدرن
۳۰	○ دین و فلسفه‌ی هرمنوتیک
۳۶	دین، هرمنوتیک و هستی
۳۸	○ هرمنوتیک و پلورالیسم در فهم دین
۴۰	○ هرمنوتیک و دین‌پژوهی
۴۳	○ روش تحقیق تأویلی - فلسفه‌ی تحلیلی -
۴۷	○ تفسیر و تأویل
۵۰	معنای نهایی قرآن
۵۱	در باب معنای ظاهر قرآن سه دیدگاه وجود دارد:
۵۴	قرآن و تاریخ
۵۸	○ مبانی امکان روشمندی فهم متون دینی
۶۱	○ بازتاب هرمنوتیک در حوزه‌ی تفکر دینی

- دلایل مخالفان استفاده از هرمنوتیک و پاسخ کوتاهی به آن‌ها ۶۸
- تأثیر پیش‌فرض‌ها در فهم قرآن ۷۶
- تاریخچه‌ی موضوع ۷۶
- اهمیت موضوع ۷۷
- مفهوم‌شناسی ۷۸
- دیدگاه‌ها درباره‌ی تأثیر پیش‌فرض‌ها در فهم قرآن ۷۸
- دیدگاه اول: عدم تأثیر پیش‌فرض‌ها در فهم قرآن ۷۸
- دیدگاه دوم: عدم امکان خالی کردن ذهن از پیش‌فرض‌ها ۷۹
- پیش‌فرض در نگاه نیچه (۱۸۴۴-۱۹۰۰م) ۸۰
- در نگاه هارتین‌هایدیگر (۱۸۸۹-۱۹۷۶م) ۸۱
- در نگاه گادامر (۱۹۰۰م) ۸۲
- نقد بتی، هیرش و هوسرل بر گادامر ۸۳
- منشأ اختلاف در بین مؤلف‌محوران ۸۴
- تأثیرات انتظارات و پیش‌فرض‌ها بر فهم قرآن ۸۶
۱. تأثیر در مقام فحص ۸۶
۲. تأثیر از راه ایجاد پرسش ۸۶
۳. تأثیر مستقیم بر فهم متون ۸۷
۴. توسعه و تضییق دین ۸۸
۵. تأثیر از راه پیش‌فرض‌های قبول دین ۸۹
- جمع‌بندی و دیدگاه برگزیده ۸۹
- دور هرمنوتیکی در نگاه تفسیرگران قرآن ۹۳
- دور هرمنوتیکی در تفاسیر ۹۳
۱. دور هرمنوتیکی میان واژه و آیه ۹۳
۲. دور هرمنوتیکی میان آیه و سوره ۹۴
۳. دور هرمنوتیکی میان سوره و قرآن ۹۵
۴. دور هرمنوتیکی در فهم قرآن ۹۶

- ۹۷ انواع دیگر دور هرمنوتیکی در فرایند فهم متن
- ۹۷ حلقه‌ی هرمنوتیکی در هرمنوتیک فنی یا روان‌شناختی
- ۱۰۲ ○ هرمنوتیک قرآن و عقل جدید
- ۱۱۵ ○ تأثیر شخصیت مفسر بر تفسیر قرآن
- ۱۱۵ ۱. دانسته‌های مفسر
- ۱۱۶ ۲. اعتقادات مفسر
- ۱۱۷ ۳. تئوری‌های مفسر
- ۱۱۷ ۴. روحیات مفسر
- ۱۲۳ ○ فهم متن قرآن در افق تاریخی آن
- ۱۲۶ قرائت متن در افق تاریخی آن
- ۱۲۷ تحول معنایی زبان
- ۱۲۹ توجه به شأن نزول
- ۱۳۳ توجه به زبان و ادبیات عرب جاهلی
- ۱۳۴ قرآن، ناظر به فرهنگ زمان نزول
- ۱۳۶ جداسازی احکام از حیث خواستگاه آن‌ها
- ۱۳۹ ○ مشکل ما در فهم قرآن
- ۱۴۷ مفهوم زبان :
- ۱۴۹ ۱. زبان عرفی :
- ۱۵۰ ۲. زبان ادبی :
- ۱۵۳ ۳. زبان علمی :
- ۱۵۶ ۴. زبان سمبلیک :
- ۱۶۰ پس زبان قرآن چیست؟
- ۱۶۲ توجیهی غلط :
- ۱۶۴ پاسخ اشکال :
- ۱۶۶ ○ نتیجه‌گیری :
- ۱۶۶ زبان قرآن دارای خصوصیات زیر است:

- قرآن و فهم معاصر آن ۱۶۸
- ریشه‌های هرمنوتیکی مفسران مسلمان ۱۷۷
- مولانا و هرمنوتیک عارفانه در تفسیر قرآن ۱۸۷
- هرمنوتیک عارفانه ۱۹۰
- تفسیر کلمات قرآنی در آثار مولوی ۱۹۵
- به‌روز و عمیق نمودن فهم قرآن ۲۳۴
- مولوی و هرمنوتیک فهم ۲۳۷
- موانع فهم ۲۴۶
- فهم عمیق ۲۵۱
- امکان فهم واحد از متن و راز اختلاف تفاسیر ۲۵۵
- سخن آخر ۲۶۵
- فهرست منابع: ۲۶۶

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيدنا محمد و على آله و أصحابه أجمعين.

مقدمه

هدف از این کتاب، تکوین و ترقی دادن به خرد مسلمان بنیادگرا می‌باشد.^۱ خردی که احکام و واقعیت را درک کند و آن دو را با هم مرتبط دهد. مشکل جامعه‌ی اسلامی این است که ما کسانی را داریم احکام را می‌فهمند اما واقعیت خویش را درک نمی‌کنند و یا کسانی را داریم واقعیت خویش را درک می‌کنند، اما فرهنگ خویش و فرهنگ امت و دینشان را درک نمی‌نمایند و در بین ما کسانی هستند که بین فقه واقع و فقه احکام فرق قایل هستند.

از این جاست که میراث علما و رهبران و طلایه‌داران بیداری جدید اسلامی باید گسترش داده شود و از میراث قدیم، نصوص و شخصیت‌هایی را برگزینند که خدماتی را انجام داده‌اند و هنوز هم می‌توان از آن به عنوان زیربنای شایسته و محکم، به عنوان نقطه‌ی شروع برای نهضت اسلامی مورد نظر، استفاده نمود، همه‌ی آن‌چه

۱. کلمه‌ی بنیادگرا به معنی اصلی خود یعنی؛ بازگشت به منابع پاک و اصیل این دین و امت اسلامی است.

آرزوی آن می رود این است که این فاصله و شکاف بین اصول تمدن و واقعیت زندگی و آینده‌ای که آرزوی آن را داریم، از میان برداشته شود.

اگر در حال حاضر، در محافل فکری و اجتماعی اسلامی بسیاری از جریان‌های فکری و مراجع غیر اسلامی وجود دارد، راه حل این نیست که آن‌ها را از خود دور کرده یا نفی نماییم، بلکه راه حل آن است که به گفتگو پردازیم و تلاش نماییم تا آن‌ها را در سایه‌ی قرآن ببینیم و قرآن را در پرتو آن‌ها متصور باشیم. باید در سطوح مختلف شریعت و عقیده برای ایجاد رویکردی جدید و حمایت از دین اسلام به عنوان فلسفه‌ای برای زندگی، علیه کسانی که برای سلب مشروعیت از آن با رویکرد سکولاریسم معاصر تلاش می‌کنند، مبارزه‌ی دعوی و تبلیغی به شیوه‌ای میانه‌روانه داشته باشیم. بنابراین اهمیت میانه‌روی در دین از آن جا سرچشمه می‌گیرد که پیوسته صاحبش را به سویی می‌کشاند که با دو جبهه، یعنی جبهه‌ی افراط‌گرایی دینی و افراط‌گرایی بی‌دینی مبارزه کند؛ زیرا میانه‌روی دینی انواع مختلف افراط‌گرایی را مردود می‌شمارد. پس دو جریان مختلف مسلمان معاصر را به سوی خود می‌کشاند، نخست جریان سکولاریسم با ادعای عقلانیت و دیگری بنیادگرایی با ادعای بازگشت به اصول و قرن‌های صدر اسلام. از طرفی دیگر رویکرد عقلانی در نفس خود دارای مشکل نمی‌باشد، چنان‌که اصول‌گرایی (سلفی‌گری) به ذات خود عیبی ندارد، بلکه مسأله این جاست که ما امتی هستیم با میراثی فرهنگی که با عقلانیتی نشأت گرفته از نقل، متمایز می‌شود، معجزه‌ی عقلی اسلام این است که خرد انسان را به فعالیت وادار کند نه این که آن

را با معجزات مادی متحیر نماید مانند آن چه در ادیان گذشته بوده است. پس بنیادگرایی در نفس خود عیب نیست، اما باید پرسید کدام بنیادگرایی مورد نظر است؟ بنیادگرایی زمان علم و تمدن، یا زمان انحطاط؟ اشکال رویکردهای بنیادگرایی معاصر، این است که مستدعی بنیادگرایی زمان انحطاط و جمود و تقلید هستند.

در این کتاب تلاش شده پروژه‌ی فکری اسلامی با دیدگاه روشن‌گرانه برای یک متفکر معاصر روشن شود که شاید با این راهنمایی تمدنی زنده را برپا سازیم که برای برون رفت امت اسلامی از مشکلات فکری، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مفید باشد.

علی صارمی

سنندج، خرداد/۹۲

saremi3373@yahoo.com